

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3235/2020. (VII. 1.) AB HATÁROZATA

alkotmányjogi panasz elutasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság a Székesfehérvári Törvényszék 7.Bpkf.353/2019/2. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt elutasítja.

I n d o k o l á s

I.

- [1] Az indítványozó jogi képviselője (dr. Cech András ügyvéd) útján az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján alkotmányjogi panasszal fordult az Alkotmánybírósághoz, és abban kérte a Székesfehérvári Törvényszék Büntetés-végrehajtási Csoportjának 28.Bv.547/2018/12. számú végzése és a Székesfehérvári Törvényszék 7.Bpkf.353./2019/2. számú végzése alaptörvény-ellenességének a megállapítását és megsemmisítését.
- [2] Az indítványozó az alkotmányjogi panasz előzményeként előadta, hogy elítéltként 2010. június 23-tól 2018. február 23-ig megszakítás nélkül töltötte szabadságvesztés büntetését a Budapesti Fegyház és Börtönben, a Veszprém Megyei Büntetés- végrehajtási Intézetben és a Közép-dunántúli Országos Büntetés-végrehajtási Intézetben. Mivel ezen időszak alatt mindvégig az alapvető jogait sértő fogvatartási körülményeket tapasztalt, 2017. december 21-én a büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési eljárás végrehajtásáról szóló 2013. évi CCXL. törvény (a továbbiakban: Bv. tv.) 10/A. § alapján kártalanítási kérelmet terjesztett elő.
- [3] Kérelmét a Székesfehérvári Törvényszék Büntetés-végrehajtási Csoportja 2019. április 26-án kelt 28.Bv.547/2018/12. számú végzésével, részben érdemi vizsgálat nélkül elutasította. Az elsőfokú bíróság érvelése szerint a fogvatartás megszakítás nélküli időtartamából a 2017. január 1. napját megelőző időszakra vonatkozóan az indítványozó kérelmét a Bv. tv. 436. § (10) bekezdés *b*) pontja alapján kellett vizsgálnia, tekintettel arra, hogy korábban az indítványozó az Emberi Jogok Európai Bíróságánál (a továbbiakban: EJEB) is kérelmet nyújtott be azonos – az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülményekből fakadó – sérelmei miatt. Sérelmezte az indítványozó, hogy a kérelmet a 2017. január 1. napját megelőző időszak vonatkozásában a bíróság érdemi vizsgálat nélkül elutasította. A további indítványozói kifogások értelmében a kérelem 2017. január 1. napját követő időszakot érintő részét pedig a bíróság azért utasította el, mert az indítványozó a kérelem előterjesztését megelőzően nem teljesítette a Bv. tv. 144/B. §-a szerinti feltételt, nem terjesztett elő panaszt.
- [4] Az elsőfokú bíróság végzése ellen az indítványozó által bejelentett fellebbezés alapján eljáró Székesfehérvári Törvényszék 2019. szeptember 18-án hozott 7.Bpkf.353/2019/2. számú végzésével az elsőfokú bíróság végzését helyben hagyta.
- [5] Az indítványozó szerint a Székesfehérvári Törvényszék 7.Bpkf.353/2019/2. számú másodfokú végzése sérti az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében, valamint az Emberi Jogok Európai Egyezménye (a továbbiakban: EJEE) 6. cikk 1. bekezdésében rögzített azon jogát, hogy a jogai és kötelezettségei tárgyában meghozott bírósági határozat megfelelő indokolást tartalmazzon. A másodfokú végzés ugyanis csak formailag tartalmaz indoko-

lást. Tartalmilag ugyanakkor az indokolás hiányos, mert adós maradt az alkalmazandó jogszabályok ismertetésével, az azokból levont jogi következtetéssel, és abban a bíróság fellebbezésében foglaltakra sem reagált.

- [6] Másodsorban az indítványozó az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében garantált tisztességes eljárásból való jog részjogosítványai közül az észszerű időn belüli eljárás sérelmét állította. Előadta, hogy a 2017. december 21-én előterjesztett kártalanítási kérelme tárgyában a Székesfehérvári Törvényszék Büntetés-végrehajtási Csoportja a 28.Bv.547/2018/12. számú elsőfokú végzést csak 2019. április 26-án hozta meg, holott az adott eljárásra 15+30 nap, azaz összesen 45 nap volt az irányadó eljárási határidő.
- [7] A Székesfehérvári Törvényszék Büntetés-végrehajtási Csoportja 28.Bv.547/2018/12. számú végzése és a Székesfehérvári Törvényszék 7.Bpkf.353/2019/2. számú másodfokú végzése ezen felül az indítványozó szerint sérti az Alaptörvény XV. cikk (1)–(2) bekezdéseiben, továbbá az EJEE 14. cikkében rögzített hátrányos megkülönböztetés tilalmát. Álláspontja szerint a bíróság a terhére értékelte, hogy korábban az EJEB-nél is előterjesztett kérelmet az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények miatt. Ennek következtében pedig hátrányos helyzetbe hozta őt a bíróság azon egyéb – vele összehasonlítható helyzetben lévő – fogvatartottakkal szemben, akik hasonló körülmények között töltötték a fogvatartásukat, de az EJEB-hez nem fordultak kérelemmel.

II.

- [8] Az Alaptörvény indítvánnyal érintett rendelkezései:

„XV. cikk (1) A törvény előtt mindenki egyenlő. Minden ember jogképes.

(2) Magyarország az alapvető jogokat mindenkinek bármely megkülönböztetés, nevezetesen faj, szín, nem, fogyatékoság, nyelv, vallás, politikai vagy más vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy egyéb helyzet szerinti különbségtétel nélkül biztosítja.”

„XXVIII. cikk (1) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat vagy valamely perben a jogait és kötelezettségeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, észszerű határidőn belül bírálja el.”

III.

- [9] Az Alkotmánybíróság az indítvány alapján először azt vizsgálta meg, hogy az alkotmányjogi panasz befogadható-e, vagyis megfelel-e az Abtv.-ben foglalt, a panaszok befogadhatóságára vonatkozó kritériumoknak.
- [10] 1. Az Abtv. 30. § (1) bekezdése értelmében az alkotmányjogi panaszt a sérelmezett döntés kézbesítésétől számított hatvan napon belül kell benyújtani az ügyben első fokon eljáró bírósághoz címezve. Az indítványozó az alkotmányjogi panaszban úgy nyilatkozott, hogy a másodfokú bíróság végzését 2019. szeptember 30-án vette kézhez. A végzés kézbesítését igazoló kézbesítési ív hiányában az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítvány előterjesztése 2019. november 20-án határidőben történt.
- [11] Az indítványozó jogi képviselője eljárási jogosultságát az indítványhoz csatolt meghatalmazással megfelelően igazolta, így az alkotmányjogi panasz az Abtv. 52. § (6) bekezdése szerinti előírásnak is megfelel.
- [12] Eleget tesz továbbá az indítvány az Abtv. 52. § (1b) bekezdésében a határozott kérelemmel összefüggésben rögzített feltételeknek, mivel megjelöli az Alkotmánybíróság hatáskörét megalapozó törvényi rendelkezést (Abtv. 27. §), az Alaptörvény sérülni vélt rendelkezéseit [XV. cikk (1)–(2) bekezdés, XXVIII. cikk (1) bekezdés], és az Alaptörvényben biztosított jog sérelmének lényegét. Meghatározza továbbá az Alkotmánybíróság által vizsgálendő konkrét bírósági határozatokat, okfejtést tartalmaz azok alaptörvény-ellenességéről, valamint kifejezett kérelmet fogalmaz meg a megsemmisítésükre.
- [13] Az Abtv. 56. § (2) bekezdése alapján a befogadhatóságról dönteni jogosult tanács mérlegelési jogkörében vizsgálja továbbá az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának törvényben előírt tartalmi feltételeit, különösen az Abtv. 27. § szerinti érintettséget, a jogorvoslat kimerítését, valamint az Abtv. 29–31. § szerinti tartalmi követelményeket. Ezeket a feltételeket vizsgálva az Alkotmánybíróság az alábbi következtetésekre jutott.
- [14] Az Abtv. 27. §-a értelmében alkotmányjogi panaszt az ügy érdemében hozott döntés vagy a bírósági eljárást befejező egyéb döntés ellen lehet előterjeszteni. Az indítvány a Székesfehérvári Törvényszék 7.Bpkf.353/2019/2. számú végzése tekintetében tesz eleget ennek a feltételeknek, mivel az az indítványozó kártalanítási kérelme

- alapján indult eljárást lezáró jogerős határozat. Ennek megfelelően az Alkotmánybíróság az indítvány befogadhatóságát a továbbiakban a Székesfehérvári Törvényszék 7.Bpkf.353./2019/2. számú végzése alapján vizsgálta.
- [15] Megállapította az Alkotmánybíróság, hogy az indítványozó a rendelkezésére álló jogorvoslati lehetőségeket kimerítette. A támadott döntést érintően továbbá az indítványozó alkotmányjogi panasz előterjesztésére jogosultnak tekinthető, és figyelemmel arra, hogy a megsemmisíteni kért határozatban a bíróságok a kártalanítási kérelméről hoztak határozatot, nyilvánvalóan érintett is.
- [16] 2. Az Abtv. 29. §-a alapján az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának az is feltétele, hogy az indítvány a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség lehetőségét vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést vessen fel. E két feltétel alternatív jellegű, így az egyik fennállása önmagában is megalapozza az Alkotmánybíróság érdemi eljárását {erről lásd: 3/2013. (II. 14.) AB határozat, Indokolás [30], illetve 34/2013. (XI. 22.) AB határozat, Indokolás [18]}. A feltételek meglétének a vizsgálata az Alkotmánybíróság mérlegelési jogkörébe tartozik.
- [17] Az indítványozó szerint a másodfokú bíróság végzése sérti az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében, valamint az EJEE 6. cikk 1. bekezdésében rögzített azon jogát, hogy a jogai és kötelezettségei tárgyában meghozott bírósági határozat megfelelő indokolást tartalmazzon. Másodsorban az indítványozó az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében garantált tisztességes eljáráshoz való jog részjogosítványai közül az észszerű időn belüli eljárás sérelmét állította, mivel kártalanítási kérelmét az elsőfokú bíróság az irányadó 45 nap helyett mintegy 16 hónap alatt bírálta el. Végül az indítványozó kifogásolta az Alaptörvény XV. cikk (1)–(2) bekezdéseiben, továbbá az EJEE 14. cikkében rögzített hátrányos megkülönböztetés tilalmának a bíróság általi megsértését. Álláspontja szerint a bíróság a terhére értékelte, és hátrányos helyzetbe hozta őt azon egyéb – vele összehasonlítható helyzetben lévő – fogvatartottakkal szemben, akik nem fordultak EJEB-hez kártalanítási kérelemmel.
- [18] Ezen indítványozói kifogások közül az Alkotmánybíróság az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése szerinti indokolt bírói döntéshez való jogot és az Alaptörvény XV. cikk (1)–(2) bekezdésére alapított hátrányos megkülönböztetés tilalmát érintő kifogásokat minősítette összességükben olyan súlyúnak, amelyek felvetik a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség lehetőségét. Ezért az indítvány befogadása mellett döntött {3031/2020. (II. 24.) AB határozat, Indokolás [19]}.
- [19] 3. Már a befogadási eljárás során megállapította ugyanakkor az Alkotmánybíróság, hogy az indítványnak az EJEE 6. cikk 1. bekezdése és 14. cikke megsértését állító részei nem tekinthetők önálló, érdemi elbírálásra alkalmas indítványi elemeknek. Az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés *f*) pontja alapján ugyanis kizárólag jogszabály (és nem bírói ítélet) nemzetközi szerződésbe ütközésének a vizsgálata kérhető. Ilyen kérelmet továbbá csak az Abtv. 32. § (2) bekezdésében meghatározott indítványozói kör terjeszthet elő {3327/2018. (X. 16.) AB végzés, Indokolás [22]}. Nincs hatásköre ezért az Alkotmánybíróságnak az Abtv. 27. §-ára alapított alkotmányjogi panasz alapján indult eljárásban a bírói döntés nemzetközi szerződésbe ütközésének vizsgálatára {3258/2017. (X. 10.) AB végzés, Indokolás [16]; 3203/2019. (VII. 16.) AB végzés, Indokolás [21]}.
- [20] 4. Nem tartotta továbbá érdemi vizsgálatra alkalmasnak az Alkotmánybíróság az indítványnak az észszerű idő követelménye megsértését állító elemét az alábbiak miatt.
- [21] Az Alkotmánybíróság az észszerű idő követelményével kapcsolatos gyakorlatát a 2/2017. (II. 10.) AB határozatban (a továbbiakban: Abh1.) az alábbiak szerint foglalta össze (Indokolás [54]–[58]). Az Alaptörvény hatálybalépése után lehetőség nyílt arra, hogy az indítványozók az Abtv. 27. §-a szerinti alkotmányjogi panaszaikban az annak alapjául szolgáló bírósági eljárás elhúzódására és emiatt az észszerű határidőn belüli elbíráláshoz való joguk megsértésére hivatkozzanak. Az Alkotmánybíróság azonban ezen alapjogi részjogosítvány sérelmére alapozott panaszokat általában visszautasította. Ennek egyik indoka az volt, hogy az Abtv. 29. §-a alapján az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés esetén fogadja be. Abban az esetben tehát, ha a bírósági eljárás elhúzódása nem hatott ki az ügyben hozott bírói döntés érdemére, akkor az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt nem fogadta be {pl. 3237/2012. (IX. 28.) AB végzés, Indokolás [8]}. Visszautasítás alapját képezték egyéb okok is, például a kifogás mint jogorvoslat kimerítésének hiánya {3309/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [5]}, vagy a hatáskör hiánya {3174/2013. (IX. 17.) AB végzés, Indokolás [20]–[21]}. Az Alkotmánybíróság rögzítette mindezekon felül azt is, hogy az Alaptörvény védelmének legfőbb szerveként a tisztességes eljáráshoz való jog részelemét képező észszerű határidőn belüli elbírálás alaptörvényi rendelkezéséhez kapcsolódó

alapjogvédelmi feladatát nem tudja hatékonyan ellátni {3024/2016. (II. 23.) AB határozat, Indokolás [20]}. Nem áll ugyanis az Alkotmánybíróság rendelkezésére olyan törvényi lehetőség, amelynek alkalmazása révén egy adott bírósági eljárás jelentős elhúzódsából eredő következményeket enyhíteni vagy orvosolni tudná. Az Alkotmánybíróság az Abtv. 27. §-a alapján folytatott eljárásban az alkotmányjogi panasz alapján megállapíthatja a bírói döntés alaptörvény-ellenességét abból az okból, hogy nem felel meg az észszerű határidőn belüli elbírálás követelményének, és ekkor az Abtv. 43. § (1) bekezdése szerint a bírósági határozatot meg kell semmisítenie. A támadott határozat megsemmisítése azonban nem alkalmas minden esetben arra, hogy az eljárás elhúzódsából eredő sérelmeket orvosolja, és azt is eredményezi, hogy a már indokolatlanul hosszúra nyúlt eljárás tovább folytatódik és tovább elhúzódik. Mindezek alapján az Alkotmánybíróság álláspontja szerint az elhúzódo eljárásból eredő sérelmek orvoslására elsősorban az eljáró bíróságok rendelkeznek a megfelelő jogi eszközökkel. Ezen eszközök alkalmazásakor azonban szem előtt kell tartaniuk azokat az alkotmányos szempontokat, amelyek alapján megítélhető, hogy egy bírósági eljárás milyen feltételek mellett tesz eleget az észszerű határidőn belüli elbírálás követelményének.

- [22] Az indítványozó kifogását az Alkotmánybíróság a fentiekre figyelemmel értékelte. Annak eredményeként megállapította, hogy a konkrét esetben a bírósági eljárás elhúzódsága nem hatott ki az ügyben hozott bírói döntés érdemére. Az indítványozó kártalanítási kérelmét ugyanis a bíróságok – részben érdemi vizsgálat nélkül – törvényben rögzített okokra hivatkozva, mérlegelés nélkül elutasították.
- [23] Tényszerűen megállapítható ugyan, hogy az indítványozó kérelme alapján indult eljárásban az elsőfokú bírósági határozat meghozatalára az irányadó eljárási határidő sokszorosát kitevő időtartam elteltével került sor, ugyanakkor az elutasítási indokok megállapítását a döntéshozatal időtartama nem befolyásolta. Annak következtében pedig, hogy a bírósági eljárás elhúzódsága a konkrét esetben nem hatott ki a döntés érdemére, fel sem merült a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség lehetősége. Az Abtv. 29. §-ában foglalt ezen törvényi feltétel teljesülése hiányában pedig nem volt helye az adott indítványi elem érdemi vizsgálatának.
- [24] 5. Az Ügyrend 31. § (6) bekezdése értelmében az előadó alkotmánybíró a panasz befogadásáról szóló döntés helyett a panasz érdemi elbírálását tartalmazó határozat-tervezetet terjeszthet a testület elé. Az Alkotmánybíróság a jelen esetben a hivatkozott rendelkezés alkalmazásával járt el.

IV.

- [25] Az indítvány nem megalapozott.
- [26] 1. Az indítványozó az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében garantált tisztességes eljáráshoz való jog részjogosítványainak a köréből elsődlegesen az indokolt bírói döntéshez való jog sérelmét kifogásolta. Álláspontja szerint a Székesfehérvári Törvényszék 7.Bpkf.353/2019/2. számú másodfokú végzése az adott részjogosítványból fakadó követelményeket nem elégíti ki, mivel csak formailag tartalmaz indokolást. Tartalmilag ugyanakkor az indokolás hiányos, mert adós maradt az alkalmazandó jogszabályok ismertetésével, az azokból levont jogi következtetéssel, és abban a bíróság fellebbezésében foglaltakra sem reagált.
- [27] Az Alkotmánybíróság az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt tisztességes eljárás követelményrendszerén belül azonosított részjogosítvány, az indokolt bírói döntéshez való jog tartalmát a 7/2013. (III. 1.) AB határozatban rögzítette. Ezen értelmezés szerint az indokolt bírói döntéshez fűződő jog kizárólag az eljárási törvényekben foglaltak szerint kötelezi a bíróságot a döntésének alapjául szolgáló indokok bemutatására. „Ebből következik, hogy az Alkotmánybíróság az Alaptörvény e szabályát mindig együtt olvassa a jogvita jellege, és az adott ügy típusa által kijelölt konkrét eljárásjogi szabályokkal. [...] Figyelemmel az Alaptörvény 28. cikkében előírt jogszabály értelmezési kötelezettségre is, az Alkotmánybíróság azt vizsgálja, hogy az indokolási kötelezettséget előíró eljárási jogszabályokat a bíróság az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében meghatározott követelményeknek megfelelően alkalmazta-e. Az Alkotmánybíróság tehát a rendes bíróságoktól eltérően nem a felülbírálatra alkalmasság szempontjából vizsgálja a bíróságok indokolási kötelezettségének teljesítését, és tartózkodik attól, hogy jogági dogmatikához tartozó kérdések helytállóságáról, illetve törvényességéről, avagy kizárólag törvényértelmezési problémáról állást foglaljon {3003/2012. (VI. 21.) AB végzés, Indokolás [4]} [...]”
- Ehhez képest az Alkotmánybíróság által vizsgált, az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében rejlő indokolási kötelezettség alkotmányos követelménye a bíróság döntési szabadságának abszolút korlátját jelenti, nevezete-

sen azt, hogy döntésének indokairól az eljárási törvényeknek megfelelően szükséges számot adnia. Az indoklási kötelezettség alkotmányjogi értelemben vett sérelme az eljárási szabály alaptörvény-ellenes alkalmazását jelenti. A tisztességes eljárásból fakadó elvárás tehát az eljárási szabályok Alaptörvénynek megfelelő alkalmazása, ami a jogállami keretek között működő bíróságok feladata. Az eljárási törvény rendelkezéseire is figyelemmel, a tisztességes eljárás alkotmányos követelménye a bírói döntésekkel szemben azt a minimális elvárást mindenképpen megfogalmazza, hogy a bíróság az eljárásban szereplő feleknek az ügy lényegi részeire vonatkozó észrevételeit kellő alapossgal megvizsgálja, és ennek értékeléséről határozatában számot adjon.” {7/2013. (III. 1.) AB határozat, Indokolás [33]–[34]}

- [28] Ezen követelmény az indítványozó kártalanítási kérelme alapján folyt eljárásban is irányadó volt. A követelmény megsértését az indítványozó kizárólag a másodfokú bírósági végzés indokolásával összefüggésben állította. Az indítványozó kifogásait érintően az Alkotmánybíróság rámutat, hogy a másodfokú bíróság az ügyben az elsőfokú bíróság végzését helybenhagyó határozatot hozott. Ebből következően a másodfokú bírósági végzés indokolásában szereplő érvek nem pusztán önmagukban, az elsőfokú bírósági végzésben foglaltaktól függetlenül, hanem azokkal együttesen értékelendők. Ezt a megközelítést alkalmazza az EJEK is az EJEK 6. cikk (1) bekezdéséből fakadó követelmények teljesülésének a vizsgálatakor. Az EJEK értelmezése szerint a döntés indoklására vonatkozó igény nem jelenti azt, hogy a bíróságoknak minden évrre részletes választ kell adniuk [EJEK *Van de Hurk kontra Hollandia* (16034/90), 1994. április 19., 61. bekezdés]. Így a fellebbezés elutasításakor elegendő lehet, ha a fellebbviteli bíróság egyszerűen elfogadhatja az alacsonyabb szintű bíróság határozatában foglalt indokokat [EJEK *García Ruiz kontra Spanyolország* (30544/96), 1999. január 21., 26. bekezdés].
- [29] Jelen ügyben a másodfokú bíróság feladata az irányadó büntetőeljárási szabályok értelmében a fellebbezéssel sérelmezett elsőfokú határozat – és azzal együtt az elsőfokú eljárás – felülbírálatára volt. A másodfokú bíróság szerint a konkrét esetben az elsőfokú bíróság helyesen állapította meg a tényállást és vont le abból jogi következtetést, így az elsőfokú bíróság által kifejtett érveket a másodfokú bíróság elfogadta és azokat fenntartotta. A büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény 605. § (4) bekezdése kifejezetten előírja, hogy az elsőfokú bíróság ítéletének helybenhagyása esetén a határozat indoklásának a helybenhagyás indokait röviden kell tartalmaznia. A másodfokú bíróság határozatának az indoklása ilyen esetben az elsőfokú bíróság határozatának az indoklásával együtt kezelendő, mivel együttesen adnak választ a jogvita során felmerült kérdésekre. Az Alkotmánybíróság a másodfokú bíróság végzésének indoklásával szemben támasztott kifogást erre figyelemmel értékelte.
- [30] Annak eredményeként pedig úgy ítélte meg, hogy az indítványozó kifogásai – a 7/2013. (III. 1.) AB határozatban rögzített követelmények alapján – nem támasztják alá alapjogi sérelem megállapítását. Az elsőfokú és a másodfokú bíróság határozatai az Alkotmánybíróság szerint eleget tesznek a bírói döntésekkel szemben támasztható azon minimális elvárásnak, hogy a döntés indokairól az eljárási törvényeknek megfelelően szükséges számot adniuk. Az indítványozó a kifogásolt végzések indoklásából választ kaphatott arra, hogy az ügy lényegi részére vonatkozó észrevételeit a bíróságok milyen szempontok alapján vizsgálták, és azokat a döntéshozatal során miként értékelték.
- [31] Az Alkotmánybíróság ezért az indítványozó kifogásait az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt tisztességes eljárás részeként megjelenő indokolt bírói döntéshez fűződő jog vonatkozásában elutasította.
- [32] 2. Az indítványozó másodsorban az Alaptörvény XV. cikk (1)–(2) bekezdéseire hivatkozással a hátrányos megkülönböztetés tilalmának a megsértésére hivatkozott. Álláspontja szerint a bíróság a terhére értékelte, hogy korábban az EJEK-nél is előterjesztett kérelmet az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények miatt. Ennek következtében pedig hátrányos helyzetbe hozta őt a bíróság azon egyéb – vele összehasonlítható helyzetben lévő – fogvatartottakkal szemben, akik hasonló körülmények között töltötték a fogvatartásukat, de az EJEK-hez nem fordultak kérelemmel.
- [33] Az Alaptörvény XV. cikk (1) bekezdés első mondatának (amely szerint „[a] törvény előtt mindenki egyenlő”) pozitív irányú megközelítést tartalmazó egyenlőségi klauzulája (ún. „általános egyenlőségi szabály”) és a (2) bekezdés szerinti hátrányos megkülönböztetés tilalma (negatív irányú megközelítés, amely az alapjogok tekintetében és egyúttal védett tulajdonság alapján tett különbségtételt tiltja) az egyenlőséghez, egyenlő bánásmóddhoz való jog két, szorosan összetartozó aspektusát jelentik. Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata alapján valamely megkülönböztetés alaptörvény-ellenessége akkor állapítható meg, ha a jogszabály alkotmányos indok nélkül tesz különbséget a szabályozás szempontjából egymással összehasonlítható helyzetben lévő – homogén

- csoportba tartozó – jogalanyok között [lásd: 42/2012. (XII. 20.) AB határozat, Indokolás [28]; lásd legutóbb: 3002/2019. (I. 7.) AB határozat, Indokolás [39]].
- [34] Az Alkotmánybíróság ezért az indítványozó kifogásai kapcsán elsőként azt vizsgálta, hogy az állított megkülönböztetés a szabályozás – az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények miatti kártalanítás – szempontjából egymással összehasonlítható helyzetben lévő, homogén csoportba tartozó jogalanyok között tekinthető-e fennállóknak.
- [35] Ennek eredményeként megállapította az Alkotmánybíróság, hogy az indítványozó az EJEB-hez is az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények miatt, az abból fakadó sérelmei orvoslására nyújtott be kérelmet, így annak tárgya azonos volt a kártalanítási kérelemmel. Az indítványozó tehát sérelmei orvoslását két fórumon is kezdeményezte. Ehhez képest nyilvánvalóan és a jogalkotó kifejezett, a szabályozásban megnyilvánuló szándékának megfelelően eltérő helyzetben vannak azok az elítéltek, akik az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények miatti sérelmeik orvoslását kizárólag hazai, vagyis csak egy bírói fórum előtt kezdeményezték. Homogén csoport hiányában pedig a hátrányos megkülönböztetés további vizsgálatának nem volt helye.
- [36] Rámutat ugyanakkor az Alkotmánybíróság, hogy az indítványozót a bíróság az EJEB-hez előterjesztett kérelme miatt nem zárta el az igényérvényesítéstől. Az elsőfokú bíróság határozatának a tanúsága szerint a kártalanítás iránti kérelem érdemi vizsgálatára a konkrét esetben nem azért nem került sor, mert az indítványozó korábban az EJEB-hez fordult, hanem azért, mert a kérelem előterjesztésére a törvényben biztosított határidőt elmulasztotta. Végzésében az elsőfokú bíróság kifejezetten utalt rá, hogy a 2017. január 1. napja előtti fogvatartási időszak tekintetben az elítélt kártalanítási kérelmének a jogalapja a Bv. tv. 436. § (10) bekezdésének *b)* pontja volt, mivel 2014. november 20. napján az elítélt az EJEB-hez nyújtott be kérelmet. A Bv. tv. 436. § (11) bekezdés értelmében azonban a (10) bekezdés esetén a kártalanítási kérelem előterjesztésére nyitva álló – a Bv. tv. 10/A. § (4) bekezdésben meghatározott, hathónapos – jogvesztő határidő e rendelkezés hatálybalépésének napjával, vagyis 2017. január 1-jén kezdődött. Az indítványozó kérelmét a bíróság azért utasította el érdemi vizsgálat nélkül, mert ezt az igényérvényesítési határidőt elmulasztotta, a kérelmét csak 2017. december 21-én nyújtotta be. Mivel tehát a bíróság érdemi vizsgálat nélkül elutasító rendelkezése nem a kérelem előterjesztésének a jogalapján alapult, hanem az elutasításra egyéb törvényi okból – a kérelem elkésztése miatt – került sor, a bíróság bizonyosan nem hozta hátrányos helyzetbe az indítványozót azért, mert korábban kártalanítási kérelemmel az EJEB-hez fordult.
- [37] 3. Megjegyzi végül az Alkotmánybíróság, hogy az indítványozó által sérelmei megalapozottságának az igazolására felhívott 3154/2019. (VII. 3.) AB határozat (a továbbiakban: Abh2.) a jelen ügyhöz képest egy igen lényeges pontban eltérő tényálláson alapul. Az Abh2. alapjául szolgáló ügyben az indítványozó fogvatartási körülményei miatt 2017. március 24-én nyújtott be kártalanítás iránt kérelmet az illetékes bírósághoz, miután 2014. október 29. és 2016. március 10. között büntetés-végrehajtási intézetben tartózkodott. Az indítványozó fogvatartása tehát 2016. március 10-én, a Bv. tv. kártalanításra irányadó új rendelkezéseinek a hatályba lépését, 2017. január 1-jét megelőzően véget ért.
- [38] Az Abh2. indokolásában az Alkotmánybíróság az alábbiakat emelte ki. „A jogalkotó a Bvtv. Átmeneti rendelkezéseinek Módtv. [a büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról szóló 2013. évi CCXL. törvény és ehhez kapcsolódóan más törvények módosításáról szóló 2016. évi CX. törvény] általi kiegészítésével a kártalanítási igény lehetőségét kiterjesztette – mások mellett – azokra az elítéltekre, illetve az egyéb jogcímen fogvatartottakra is, akiknek az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülményekből eredő korábban bekövetkező sérelme a módosítás hatálybalépése előtt egy éven belül megszűnt [lásd: Bv. tv. 436. § (10) bekezdés *a)* pont]. E különleges esetekre a kártalanítás általános szabályaihoz képest bizonyos körben – értelemszerűen – eltérő rendelkezések megállapítására volt szükség, így a jogalkotó egyértelművé tette, hogy utóbbi esetkörben az igény benyújtására nyitva álló jogvesztő határidő egységesen a módosítás hatálybalépésének időpontjától, azaz 2017. január 1. napjától kezdődik. Ezen kívül ezekben az esetekben – magától értetődően – nem előfeltétele a kártalanítási igény bejelentésének a korábban említett és kizárólag a módosítás hatálybalépésével egyidejűleg megteremtett panaszlehetőség kimerítése sem [lásd: Bv. tv. 436. § (11) bekezdés].” (Indokolás [33])
- [39] Az Alkotmánybíróság a konkrét esetet vizsgálva az Abh2.-ben megállapította, hogy az indítványozó 2016. március 10-én szabadult, tehát a Bv. tv. 436. § (10) bekezdése *a)* pontja alapján volt jogosult kártalanítási igényét bejelenteni és azt a Bv. tv. 436. § (11) bekezdésében előírt határidőn belül meg is tette. A másodfokú bíróság ugyanakkor a kifogásolt döntésében egyértelműen a Bv. tv. 10/A. § (4) bekezdésének utolsó mondatában talál-

ható értelmező rendelkezést alkalmazva döntött a kérelemről. Felrótta az indítványozónak azt, hogy elmulasztotta a kártalanítási igény benyújtására nyitva álló határidőt, hiszen a fogvatartása során egyszer harminc napot meghaladóan megszakadtak az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények. Így tehát a megszakadás előtti időszak vonatkozásában – az irányadó hat hónapos határidőre figyelemmel – 2016. április 25-ig lett volna lehetősége az indítványozónak kártalanítási igény bejelentésére (Abh2., Indokolás [36]). A bírósági határozat alaptörvény-ellenességét érintően az Alkotmánybíróság arra a következtetésre jutott, hogy a másodfokú bíróság – az átmeneti rendelkezéseket figyelmen kívül hagyva – a Bv. tv. 10. § (4) bekezdésének alkalmazásával olyan körülményt értékelt az indítványozó terhére, amelynek 2017. január 1. napját megelőzően nem tehetett eleget. Magától értetődő ugyanis, hogy a fentiekben említett időszakban még nem is létező jogintézmény vonatkozásában előírt kötelezettség (igényérvényesítési határidő) betartása fogalmilag kizárt a jogintézmény hatálybalépését megelőzően. A másodfokú bíróság tehát az elbírált időszakban még nem hatályos jogszabály alkalmazásával döntött az indítványozó számára hátrányosan a kártalanítási igényről, és ezzel megsértette az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésében garantált visszaható hatályú jogalkalmazás tilalmát (Abh2., Indokolás [39]).

[40] Tekintettel arra, hogy a jelen alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló esetben az indítványozó fogvatartása nem ért véget 2017. január 1-jét megelőzően, és az indítványozó – 2010. április 23-a óta folyamatos fogvatartását követően – 2018. február 23-án szabadult, az Abh2. szerinti megközelítés a bíróságok jogalkalmazásának a vizsgálatára bizonyosan nem volt alkalmazható.

[41] 4. A fentiekre figyelemmel az Alkotmánybíróság az indítvány vizsgálata alapján arra a megállapításra jutott, hogy a Székesfehérvári Törvényszék 7.Bpkf.353./2019/2. számú végzése sem az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdéséből, sem az Alaptörvény XV. cikk (1)–(2) bekezdéséből fakadó követelményt nem sértett. Ezért az Alkotmánybíróság az indítványt a rendelkező részben foglaltak szerint elutasította.

Budapest, 2020. június 9.

Dr. Juhász Imre s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Juhász Imre s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Czine Ágnes
előadó alkotmánybíró helyett

Dr. Juhász Imre s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Horváth Attila
alkotmánybíró helyett

Dr. Juhász Imre s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Juhász Miklós
alkotmánybíró helyett

Dr. Juhász Imre s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Sulyok Tamás
alkotmánybíró helyett

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/1916/2019.

